

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מיח"ס כתוב משה' ושה"ס, ירושלים

אבות פרק ב משנה יב – מאמר ג

יהי ממון חבירך חביב עליך כשליך, והתקנו עצמן ללימוד תורה

אבות (פ"ב מי"ב) רבי יוסי אומר כי ממון חבירך חביב עליך כשליך, זה במקורה, כי לשיחיה בעצם וראשונה, צריך שידעת את הדין לאמתו, והתקנו עצמן ללימוד תורה שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיה לשם ויפעל בו כפי השעה פניהם משורת הדין הידוע אצלך. ועל כן הזיהיר שמים, ע"כ.

-א- **הזהירה החשנית,** באומרו התקן עצמן ללימוד תורה שאינה ירושה לך, רוצה לומר, כשיחיה החסידות על פי התורה, התקין עצמן

בספר רבינו מתתיה היצחاري (שם) ר' יוסי אומר וכו', כוונת ר' יוסי היא למדוד תורה לומר שצריך כל אדם לכזין לעיין בשלימות ותועלות זולתו, וזהו פתאום, אשר על כן, צריך שתקדם ההכנה כדי ללימוד תורה.

משורש חסידותנו הנוטה אל הקצה הייתך נכבד. ועל הרשש הזה בנה לפwy זה אפשר שרצה עוד, באומרו התקן עצמן למדוד, ולא אמר שלשה מוסרים.

למוד תורה, לרמזו, שמה שהזהיר אינו ביחסו בלבד למדוד החסידות, להיות ממון חבירו חביב עלייו כשלו. והוא מייסד על מה שאמרו חז"ל באלו מציאות לשומר החפצים המופקדים אצלך ודין והשבת אבדה. ובסוף קמא (בבא קמא ק"ב) אין אדם מצליח עצמו במצוות כלומר שתיחיה אתה מוכן מצד עצמן אל הלמוד, כי אם לא יהיה לך חבירו, גבי עובדא דגברא דאפקידי גביה ארנק דפדיין שבויים, והוא שורש ושיסוד ההונאות במדיניות וקיים הקבוץ.

השני, שיטרה ויעמל בלמדו בתורה אף על פי שאביו היה חכם גדול שאינה ירושה, ככלומר להזהירה עצומה היא למד את בן חבירו שמיים, כפי השעה וכפי הסדר הכלול הכתוב בתורה. ועל כן אמר התקן עצמן,

תורה כדאיתא בפ"קDKDOSHIN (לא), כי שמא בנו יצטרך לזלתו. **השלישי,** שככל הסדר הכלול הכתוב בתורה בחאלת, בלתי השקפה ממשיים, כי מי שיפעל עלי' הפסדר המונע בתורה כשליך, כי כבר לטענתו בלבד, אלא לתועלת הכלל. וזה המאמץ צריך להרחב בו. אמרו ז"ל בפרק הרואה (ברכות טג א) דרש בר קפרא איזו היא פרשה יכול לעמימט השעות לעבודת השם ית', כמו שאמרו רז"ל על הצדיק קטנה שככל גו' תורה תלויות בה, "בכל דרכך דעה והוא ישר אורחותיך" (משילג). אמר רבא אפילו לדבר עבריה. פרש"י שמכoon בעריה לשום מצוה כגון בנות לוט, ועל עם סיסרא, או כוגן אליו כפלים.

בהר הכרמל. ומה שנראה מדברי הר' ז"ל (שמונה פרקים פ"ה) הוא שככל הפעלים צריך האדם לעשותם לתכלית מה. והתכלית ההוא הרומו באמרו וכי ממון חבירך חביב עליך כשליך כי, שהוא האמצעי לצריך שייהיה נכבד וחשובי, ואז תהיה הפעלה נבדקת, תביאו האדם אל הזמן ואל שאר התנאים הנזכרים, איינו פועל לשם שמיים, כי כבר לעמימט. על דרך משל, אוכל ואשתה כדי שאיהה ברא לעשות מנות הטענה, מושם באהרונו והארון עמד עמו רז"ל על הצדיק השותה, כמדובר. וכן כן מי שיפעל הכלל לפי צורך המקומ ווזמן, לקיים פריה ורביה, והוא לו בנימוע עסקים בתורה ובמצות. ולפי שלישית אלה יהיו מושם פרטני כלם לשם שמיים. ולפי פירשו היה לדבר עבריה, כשבור מדרך העיון ומשתמש בגופי. כי לתקלית אחר חצוני, המפסיד את המחשבה, ובלתי התקלית האחורי המכובן, עכ"ל.

כתב הרמב"ן בפרשנות ואתחנן (ו יג), אמרו בבראשית רבבה (ט ח) והנה טוב מאד (בראשית א, לא) זו שנייה, וכי ישנה טוב היא, מתווך אדם -ג-

בספר דרכך זריך חיים (שם) רבי יוסי אומר כי ממון חבירך חביב עליך כשכוב "אהלה" (את) ה' בחמי איזمرة לאלהי בעודדי" (טהילים קמו ב), בשם שמיים וכוכו. כבר בארנו כי דרכך חכמים אלו לתת שלמת האדם בכל אשר ה' וזה בשישתdal לעין בנפלאותיו. וישתדל בפועלות הכלל כי הוא חפכו, כמו שאמר הנביא "[עהה] חסד (ו) משפט וצדקה בארץ כי יושלם בגין דברים הן עם זולתו מבני אדם הן שייהיה שלם בעצמו והן באלה חפצתיי" (ירמיהו ט, כג). ושה'

ושלשה אלה הם נזכרים נקשרים, כי אי אפשר לאחוב ממון חבירו שייהיה אדם שלם בהם. ככל אם לא מצד שלימות העיון, והכירו חסרוינו שאינו ירושה לו, ולפיכך רבי יוסי גי' בכ בא להשלים את האדם באלו שלשה, ואמר יהי וממון חבירך חביב עליך כשליך ובזה יושלם עם זולתו, ובחור במדה זאת ממה שבחר בקבוד חבירו כי אם אפיקלו ממון חבירך חביב עליך עצמו.

והרב יונה פירש וכל מעשיך יהו לשם שמיים, וחילקם לארבעה מצבי כי' שחביב עליו חבירו והוא מוסר יותר מואוד. וכנגד שיחיה האדם האדם שביארה התורה, "בשבתק בביבטך ובבלטך בדרכך ובשבך שלם בעצמו, כבר בארנו לעלה ה' בחמי ובוקמך" (ו Athachon ו ז), ותשמש ושיחיה. ולין שפירוש אהלה ה' בחמי בעצמו של אדם יותר כי אם עיי' תורה שמוציאה האדם עצמו מון לפירוש הרמב"ן ר"ל אפילו בענין חי העולם הזה אכוון בהול ה', עכ"ל.

ואמר והתקן עצמן למדוד תורה שאינה ירושה לך ככלומר שייהי מכין עצמו ל תורה, כי אין התורה ירושה לאדם ולפיכך יש לו להתקין

בספר פרקי משה (שם) רבי יוסי אומר כי ממון חבירך חביב עליך ולהchein עצמו ל תורה וכו'. להיות דעת רבי יוסי ואמר וכל כוונתך היה לשם שמיים ה' הוא על הדברים שהחסידות הוא חלק הלימוד הנבהר, הזהיר גם הוא על הדברים המבאים אליו, והוא גם הוא אמר שלשה דברים, אך שניים אפשר שם לבדים הזהירות, והשלישי הוא הודיע על דבר הנמשך משניותם, -ד-

ולא הזיהיר. ואמנם השני דברים שהזהיר עליהם, אחד מהם הוא על **בספר אפריוון על התורה** (תזכזה כה) והנה יש לשאול לפיז' אמאיל לא הממוון, אשר הוא האמצעי לפיעול החסידות, על הרוב לעשות בו משכה רוממות משה לזרעו אחריו ולא זכה לבן שלמת עצמו, לפנים משורת הדין כנזכר. והנה שלמות זה תלויה, בשיצייר האדם הפעול בו, שממו חבירו הוא שלו, ובכך יעשה עם חבירו לפנים משורת הבראה ית"ש שלא יהיה למשה בן הרואי שימסור לו משה את הדין, כמו שהזהיר הוא שיעשו אחרים עמו, להיות ממוון חביב התורה, כי אם היה כהן היו סבורים העלים שגים כתר תורה היא עליו. נמצא, שכאשר יהיה ממון חבירו חביב עליו כשלו, יעשה עמו ירושה כמו כתר כהונה וכתר מלכויות, והוא פונים את עצמן מן התורה, ולפניהם משורת הדין.

אך כדי שעשה זה כפי גדר החסידות, צריך שיקיש הסדרים הקדושים ברוך הוא כי התורה איננה בירושה רק הפקר, וכל הרוצה הכללים והמשפטים הישרים, אשר בא באו בתורה, עם הדברים לזכות יכול לזכות בה עיי' יומא ע"ב ע"ב. וכמו שאמר התנא [אבות המתאחדים], שלא יהיו סותרים זה זהה, רק יפעל כפי השעה, באופו פ"ב מי"ב] והתקן עצמן למדוד תורה שאינה ירושה לך. והא דבראמת שלא יסתור הסדר הכלל מה תורה, כי לא יקרה חסיד אם לא היה שניה הקדוש ברוך הוא כתר תורה מכתיר כהונה וכתר מלכות בעניין על פי התורה, שידע מה שראויל לעשות כפי הדין, ועשה לפנים זה. נראה פשוט, מושם דחתורה היא הכרחית לקיום העולם יותר משורת הדין, אך אם לא ידע מה שראויל לעשות כפי הדין, לא יצדק ולזכות במה שהוא יכול לזכות, עכ"ל. יודע אם יטעה בתומו השיעור יותר מהרואי, ואך אם לא יטעה היה